የሰ/መ/ቁ 101271

ሐምሌ 30 ቀን 2006 ዓ.ም

ዳኞች፡-አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ሱልጣን አባተማም

ሙስጠፋ አህመድ

ተኽሊት ይመሰል

አመልካች፡- መምህር ግዛቸው ጥሪት - ቀረቡ

ተጠሪ፡- ወሎ ዩንቨርስቲ አያና ስማቸው - ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች ወሎ ዩንቨርሲቲ ቦርድ የሰጠው የዲሲፕሊን ውሳኔ በይግባኝ ታይቶ እንዲታረም ያቀረብኩትን የይግባኝ ቅሬታ በፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳዳር ፍርድ ቤት እና በፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ውድቅ መደረጉ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት ያቀረበውን የሰበር አቤቱታ አጣርቶ ለመወሰን ነው፡፡ ጉዳዩ ወሎ ዩንቨርሲቲ ቦርድ የሰጠውን የዲስፕሊን ውሳኔ፣ የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤት በይግባኝ የሚታይና የሚታረም መሆኑን ወይም አለመሆኑን የሚመለከት ነው፡፡

1. የክርክሩ መነሻ አመልካች ያለአግባብ የተማሪዎቹን ውጤት ቀይሯል ወይም ውጤት ሞልቷል በሚል መንገድ የቀረበውን የዲሲፕሊን ክስ፣ በዩኒቨርሲቲው የዲሲፕሊን ኮሚቴ ተጣርቶ ከቀረበለት በኋላ የዩኒቨርሲቲው ቦርድ አመልካች ከሥራ እንድሰናበት የሰጠው ውሳኔ ነው፡፡ አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤት አቅርቧል፡፡ የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤት የዩኒቨርሲቲው ቦርድ የሰጠው ውሳኔ የመጨረሻና ይግባኝ ሊቀርብበት የማይችል ነው፣ ጉዳዩን በይግባኝ አይቶ የመወሰን ሥልጣን የለኝም በማለት በድምጽ ብልጫ ውሳኔ ሰጥቷል፡፡ አመልካች የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤት በሰጠው ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት አቅርቧል፡፡ የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት አመልካች ያቀረበውን ይግባኝ በፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት ሕግ ቁጥር 337 መሰረት ሰርዞታል፡፡

2. አመልካች የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤትና የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የዩኒቨርሲቲው ቦርድ የሰጠው ውሳኔ የመጨረሻና ይግባኝ ሊቀርብበት የማይችል ነው በማለት የሰጡት የሕግ ትርጉምና ውሳኔ የፌደራል ከፍተኛ ትምህርት ማቋቋሚያ አዋጅና አዋጁን ለማስፈጸም የወጣውን ደንብ ድንጋጌዎች ያገናዘበ አይደለም፡፡ ውሳኔው አመልካች በሕገ መንግስት የተረጋገጠለትን ፍትህ የማግኘት መብት የሚያጣብብ ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ የሚል ይዘት ያለው የሰበር አቤቱታ አቅርቧል፡፡ ተጠሪ በበኩሉ የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤትና የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የዩኒቨርሲቲው ቦርድ የሰጠው ውሳኔ የመጨረሻና ይግባኝ ሊቀርብበት የማይችል ነው በማለት የሰጡት የሕግ ትርጉምና ውሳኔ መንግስት ለከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የአካዳሚክ ነጻነት ለማረጋገጥ በአዋጅ የሰጣቸውን ሥልጣን ያገናዘበና መሰረታዊ የህግ ስህተት ያልተፈጸመበት ነው፡፡ የዩኒቨርሲቲው ቦርድ የሰጠው ውሳኔ የመጨረሻና ይግባኝ የማይቀርብበት በመሆኑ፣ አመልካች የዩኒቨርሲቲው ቦርድ የሰጠው ውሳኔ የመጨረሻና ይግባኝ የማይቀርብበት በመሆኑ አመልካች የዩኒቨርስቲው ቦርድ ውሳኔ ከሰጠበት ቀን ጀምሮ በዘጠና ቀናት ውስጥ የሰበር አቤቱታውን ለፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት ማቅረብ ሲገባው ጉዳዩን በይግባኝ ለማየት ሥልጣን ለሌላቸው አካላት ማቅረቡ የህግ መሰረት የለውም ተብሎ ውድቅ መደረጉ ተገቢ ነው የሚል ይዘት ያለው ክርክር አቅርቧል፡፡ አመልካች የመልስ መልስ

አቅርቧል፡፡

3. ከሥር የክርክሩ አመጣጥና ግራ ቀኙ በዚህ ሰበር ችሎት ያቀረቡት የጽሑፍ ክርክር ይዘት ከላይ የተገለጸው ሲሆን እኛም የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤት እና የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የዩኒቨርሲቲው ቦርድ የሰጠው ውሳኔ የመጨረሻና ይግባኝ ሊቀርብበት የማይችል ነው በማለት የሰጡት የሕግ ትርጉምና ውሳኔ የሕግ መሰረት ያለው ነው ወይስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥ በመያዝ ጉዳዩን መርምረናል፡፡

4. የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤት እና የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ለዚህ ሰበር ችሎት አከራካሪ ጭብጥ ሆኖ የቀረበውን የዩኒቨርሲቲው ቦርድ የሰጠው ውሳኔ የመጨረሻና ይግባኝ ሊቀርብበት የማይችል ነው የሚለውን የሕግ ትርጉምና ውሳኔ የሰጡት የከፍተኛ ተቋማት አዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 44 ንዑስ አንቀጽ 1(ጎ) የዩኒቨርሲቲው ቦርድ በመንግስታዊ ተቋሙ ውሳኔ ላይ ቅሬታ ሲቀርብ መመርመርና የመጨረሻ ውሳኔ የመሥጠት ስልጣን ያለው መሆኑን በግልጽ ደንግጓል በማለት ነው፡፡

5. ይህም የከፍተኛ ተቋማት አዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 44 ንዑስ አንቀጽ 1(ኀ) ድንጋጌ መሰረታዊ ባህሪው ከልካይና የዩኒቨርሲቲው የአካዳሚክ ሰራተኞች እንደማንኛውም መንግስት ሰራተኛ ፣ የዩኒቨርሲቲው ከፍተኛ የበላይ አመመራር አካል የሆነው የዩኒቨርስቲው ቦርድ፣ የሚሰጠውን ውሳኔ በመቃወም ለፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤትና ደረጃውን ጠብቀው ለፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ማቅረብ የማይችሉ መሆኑን የሚደነግግ ነው ወይስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥ በመያዝ ለድንጋጌው ትርጉም መስጠት የሚጠይቅ ሆኖ አግኝተነዋል፡፡ የአዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 44 ንዑስ አንቀጽ 1(ኀ) መሰረታዊ ባህሪና ዓላማ እንደዚሁም ድንጋጌው በአካዳሚክ ሰራተኞች የይግባኝ መብት ላይ የሚኖረውን ሕጋዊ ውጤት ለመረዳት የድንጋጌውን የተናጠል የቃል በቃል ንባብ ማየት ብቻዉን በቂ አይደለም፡፡
6. የአዋጁን አንቀጽ 44 ንዑስ አንቀጽ 1(ኀ) ድንጋጌ መሰረታዊ ባህሪና ዓላማ እንደዚሁም፣ ድንጋጌው በአካዳሚክ ሰራተኞች የይግባኝ መብት ላይ የሚኖረው ሕጋዊ ውጤት ለመገንዘብ የመንግስት ከፍተኛ ትምህርት ዓላማዎች፣ የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት ሊያከብራቸውና ሊመሩባቸው የሚገቡ ቋሚና መሰረታዊ እሴቶች፣ በአዋጁ የተረጋገጠውን የመንግስት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት አካዳሚክ ነጻነት ይዘትና የአካዳሚክ ሰራተኞች ስላላቸው መብትና ግዴታ እንዲሁም የመንግስት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት አደረጃጀትና የዩኒቨርሲቲው ቦርድና ሰኔት በአዋጁ የተሰጣቸውን ጥቅልና ዝርዝር ስልጣንና ኃላፊነትና ግዴታ አግባብነት ያላቸውን የፌደራል የመንግስት ሰራተኞች አዋጅ ቁጥር 515/1999 ድንጋጌዎች ጋር በጣምራ መታየትና መተርጎም ይኖርበታል፡፡
7. የመንግስት ሆነ የግል ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የአካዳሚክ ሰራተኞች፣ አስተዳደርና ድጋፍ ሰጭ ሰራተኞችና የቴክኒክ ሰራተኞች ሊኖራቸው እንደሚችል ከአዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 2፣ ንዑስ አንቀጽ 3፣ንዑስ አንቀጽ 13 ፣ ንዑስ አንቀጽ 15 ድንጋጌዎች ለመረዳት ይቻላል፡፡ አዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 4 የከፍተኛ ተቋማት ዓላማዎችን ይዘረዝራል፡፡ የከፍተኛ ትምህርት ዓላማዎች አንደኛው የከፍተኛ ትምህርት ተቋማዊ ነጻነት ከተጠያቂነት ጋር ማረጋገጥ እንደሆነና በከፍተኛ ትምህርት ተቋም እንቅስቃሴ ፍትሕን፣ ፍትሐዊነትና የህግ የበላይነትን ማራመድና መጠበቅ እንደሆነ በአዋጁ አንቀጽ 4 ንዑስ አንቀጽ 5 እና ንዑስ አንቀጽ 6 ተደንግጓል፡፡ ከዚህ በተጨማሪ ማናቸውም ከፍተኛ ትምህርት ተቋም፣ እውነትን የመሻትና እውነትን የመግለጽ ነጻነት፣ አሳታፊና የሕግ የበላይነት፣ፍትህንና ፍትሐዊነትንና ሌሎች በአዋጁ አንቀጽ 6 የተደነገጉ እሴቶች በቋሚነት የመያዝና ቋሚ እሴቶቹን ተግባራዊ የማድረግ ግዴታ እንዳለበት በአዋጁ አንቀጽ 6 ንዑስ አንቀጽ 1፣

ንዑስ አንቀጽ 5፣ እና ንዑስ አንቀጽ 6፣ ንዑስ አንቀጽ 11 እና በአዋጁ አንቀጽ 8 ንዑስ አንቀጽ 1 ተደንግጓል፡፡

8. ሕግ አውጭው የከፍተኛ ትምህርት ዓላማዎችና ቋሚ እሴቶች በአዋጅ ቁጥር 650/2001 የደነገገው ያለ ምክንያት አይደለም፡፡ ሕግ አውጭው የግልም ሆነ የመንግስት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የሚፈጽሟቸው ትምህርትና ምርምር ተግባራትና ተቋማቱ ከአካዳሚክ ሰራተኞች፣ ከአስተዳደርና ድጋፍ ሰጭ ሰራተኞች፣ከቴክኒክ ሰራተኞች እና ከተማሪዎች ጋር የሚኖራቸው ግንኙነትና የሚከተሉት አስተዳደር ጥበብ ከላይ የተገለጹትን የከፍተኛ ትምህርት ዓላማዎችና ቋሚ እሴቶች በሚያረጋግጥ መንገድ መሆን እንዳለበትና ተቋማቱ የሚሰጧቸው ውሳኔዎችም ከላይ ከተገለጹት ዓላማዎችና እሴቶች አንጻር ሊመዘኑና ሊመረመር የሚገባው መሆኑን ግልጽ ለማድረግ በማሰብ ከላይ የተገለጹት ድንጋጌዎች በማካተት አዋጁን ያወጀ መሆኑን ለመገንዘብ ይቻላል፡፡ ከዚህ አንጻር የዩኒቨርሲቲው በላይ አመራር የሆነው ቦርድ በዲስፕሊን ጉዳይ የሚሰጠው ውሳኔ በይግባኝ የዳኝነት ሥልጣን በተሰጣቸው አካላት የሚታይበትንና ስህተትም ካለው የሚታረምበት እድል በሚያጣብብ ሁኔታ የአዋጁን አንቀጽ 44 ንዑስ አንቀጽ 1(ነ) ድንጋጌ መተርጎም ዩኒቨርሲቲው የከፍተኛ ትምህርት ዓላማዎችና በቋሚነት ሊይዛቸው፣ ሊተገብራቸው የሚገባውን ቋሚ እሴቶች ለማስፈጸምና ለማጎልበት የሚያበረክተው አስተዋጽኦ ያለ መሆኑ መመዘን ይገባዋል፡፡

9. ከላይ የተገለጹትና ሕግ አውጭው በተቋማቱ ውስጥ ፍትህን የማስፈን፣ ፍትሐዊነትና የህግ የበላይነትን የማረጋገጥ ዓላማና ቋሚ እሴት እንዲኖር የመድረግ መሰረታዊ ግብን ለማሳካት ከደነገጋቸው ድንጋጌዎች በተጨማሪ የመንግስት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የአካዳሚክ ነጻነታቸው የተረጋገጠላቸው መሆኑን የአዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 17 ንዑስ አንቀጽ 1 በጥቅሉ አገላለጽ ይደነግጋል፡፡ የመንግስት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት በአዋጁ የተረጋገጠላቸው አካዳሚክ ነጻነት አመላካች በሆነ መንገድ የሚዘረዝረው አንቀጽ 17 ንዑስ አንቀጽ 2 የተቋማቱ የአካዳሚክ ነጻነት የአካዳሚክ ሰራተኞችና ሌሎች ሰራተኞች የመቅጠርና በሥራ አፈጻጸም ውጤታቸው መሰረት መድቦ የማሰራትንና የሰው ኃይሉን በአዋጅ ቁጥር 650/2001 እና በሌሎች ተፈጻሚነት ባላቸው ሕጎች መሰረት የሰው ኃይሉን የማስተዳደርንና ሌሎች ነጥቦችን የሚያካትት መሆኑን ከአንቀጽ 17 ንዑስ አንቀጽ 2(ለ) እና (ሐ) ድንጋጌዎች ይዘት ለመረዳት ይቻላል፡፡

10. እዚህ ላይ በትኩረት መታየት ያለበት ሕግ አውጭው የመንግስት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የአካዳሚክ ነጻነት በሚደነግገው ድንጋጌ ሥር የከፍተኛ ትምህርት ተቋማቱ በአዋጁና በሌሎች ተፈጻሚነት ባላቸው ሕጎች መሰረት የሰው ኃይሉን የማስተዳደር ነጻነት ያላቸው መሆኑን በአንቀጽ 17 ንዑስ አንቀጽ 2 (ሐ) የደነገገበት ምክንያት ነው፡፡

ሕግ አውጭው ይህንን ድንጋጌ የመንግስት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የአካዳሚክ ነጻነት በሚያውጀው የአዋጁ ክፍልና ድንጋጌ ሥር ያካተተው ለከፍተኛ ትምህርት ተቋማቱ በአዋጅ ቁጥር 650/2001 የተረጋገጠላቸው አካዳሚክ ነጻነት በውስጡ ተነጻጻሪ ግዴታንም የያዘ በተለይም ተቋማቱ አዋጁንና አዋጅ ለማስፈጸም የወጣውን የፌደራል የዩንቨርሲቲዎች ደንብ ቁጥር 210/2003 እና በአዋጅ ቁጥር 515/199 እንደ አግባብነቱ ሌሎች አግባብነትና ተፈፃሚነት ያላቸውን የፌደራል ሕጎች መሠረት በማድረግ የሰው ሀይላቸውን የማስተዳደር ኃላፊነት ያለባቸው መሆኑን የሚያካትት እና ይህንን ለተቋማቱ የተሰጠው አካዳሚክ ነጻነት ይህንን ተቋማቱን መሰረታዊ ግዴታ የማያስቀር ወይም የማይቀንስላቸው መሆኑን በግልጽ ለማስቀመጥ እንደሆነ ለመገንዘብ ይቻላል፡፡

11. አከራካሪውን ጭብጥ ለመወሰን መታየት ያለበት ሌላው ነጥብ በአዋጅ ቁጥር 650/2001 የአካዳሚክ ሰራተኞች የተረጋገጠላቸውን መብትና የተጣለባቸው አንጻራዊ ግዴታ ነው፡፡ በመንግስት ከፍተኛ ተቋማት ተቀጥረው የሚሰሩ የአካዳሚክ ሰራተኞች ያላቸውን መብት በአመላካች ሁኔታ የሚዘረዝረው የአዋጅ ቁጥር 650/2001፣ አንቀጽ 31 ንዑስ አንቀጽ 1(ሠ) የአካዳሚክ ሰራተኞች ግልጽና ፍትሐዊ አስተዳደር የማግኘት መብት ያላቸው መሆኑን የሚደነግግ ሲሆን በዲሲኘሊን ጉዳይ የመስማት እድል የማግኘትና ተገቢ ያልሆነ ውሳኔ እንዲነሳላቸው የመጠየቅና ፍትህ የማግኘት መብት ያላቸው መሆኑን የአዋጁ አንቀጽ 31 ንዑስ አንቀጽ 1(ተ) በግልጽ ይደነግጋል ይህ ያአካዳሚ ሰራተኞች በአዋጅ ቁጥር 31 ንዑስ አንቀጽ 1(ተ) የተረጋገጠላቸው ተገቢ ያልሆነ ውሳኔ እንዲነሳላቸው የሚጠይቅ እና ፍትሕ የማግኘት መብት እስከምን ድረስ ነው የሚለው ነጥብ ከሕገ መንግስቱ መሠረታዊ መርሆና ድንጋጌዎች አንፃር መታየት እና መተርጐም እንዳለበት ግንዛቤ ሊያዝበት የሚገባ ነው፡፡

12. ከላይ ከተገለጹት በተጨማሪ የዩኒቨርሲቲ ቦርድ በዩኒቨርሲቲው ድርጅታዊ መዋቅር ውስጥ ከፍተኛውና የመጨረሻ አስተዳደራዊ ውሳኔ የሚሰጥ አካል መሆኑን ከአዋጅ አንቀጽ 43 ድንጋጌዎችና ከአንቀጽ 44 ድንጋጌዎች ይዘት ለመረዳት ይቻላል፡፡ በተለይም ቦርዱ የተቋሙ የላይ አመራር መሆኑ በአንቀጽ 44 ንዑስ አንቀጽ 1 በግልጽ የሚደነግግ ሲሆን ቦርዱም ቀዳሚ ኃላፊነት አዋጁ መከበሩንና መልካም አስተዳደር መሰፈኑን የማረጋገጥ እንደሆነ በአንቀጽ 44 ንዑስ አንቀት 1(ሀ) በግልጽ ተደንግጓል፡፡ የዩኒቨርሲቲው ቦርድ በተቋሙ ውስጥ አዋጁ መከበሩንና መልካም አስተዳደር መስፈኑን ለማረጋገጥ የተቋሙ የሥራ ኃላፊዎች የዩኒቨርሲቲው አመራር አማካሪ አካላት፣ የአካዳሚክ ሰራተኞች፣ የቴክኒክ ሰራተኞች፣ የአስተዳደርና ድጋፍ ሰጭ ሰራተኞች እና ተማሪዎች የከፍተኛ ክፍል ተቋማት አዋጅ የሚያከብሩና የሚተገብሩ መሆኑን መከታተልና መምራት ይጠበቅበታል፡፡ ቦርዱ በዩኒቨርሲቲው ውስጥ መልካም አስተዳደርን ለማስፈንና ለማረጋገጥ በዩኒቨርሲቲው ተፈጽመዋል የሚባሉ የመልካም አስተዳደር ችግሮችን

በበላይነት በማየት የመልካም አስተዳደር ችግር አለበት የሚባለው አስተዳደራዊ ውሳኔ በማየት የማረም ሥልጣን ሊኖረው ይገባል፡፡ ቦርዱ የሚሰጠው ውሳኔም በተቋሙ በሌላ አካል ሊሻሻል ወይም ሊለወጥ የማይችል የመጨረሻ አስተዳደራዊ ውሳኔ ሊሆን ይገባል፡፡ የከፍተኛ ተቋማት አዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 44 ንዑስ አንቀጽ 1(ነ) ድንጋጌ በመሰረታዊ ባህሪውና ይዘቱ ከላይ የገለጽነውንና ቦርዱ በተቋሙ ውስጥ አዋጁን ለማስከበርና ተግባራዊ እንዲሆን ለማድረግ፣ እንዲሁም በዩኒቨርሲቲው ውስጥ መልካም አስተዳደርን ለማስፈንና ለማረጋገጥ የሚያስችለውን በዩኒቨርሲቲው መዋቅራዊ እርከን፣ የቦርዱን የመጨረሻ አስተዳደራዊ ውሳኔ ሰጭነት የሚደነግግ ድንጋጌ ነው፡፡

13. የአዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 44 ንዑስ አንቀጽ 1(ነ) ድንጋጌ ቃል በቃል ሲነበብ የዩኒቨርሲቲው ቦርድ በመንግስታዊ ተቋሙ ውሳኔ ላይ ቅሬታ ሲቀርብ መመርመርና የመጨረሻ ውሳኔ የመስጠት የሚል ይዘት ያለው ሲሆን ይህ በተለየ ሁኔታ አካዳሚክ ሰራተኞች የተሰጠ የዲሲፕሊን ውሳኔ ብቻ የሚመለከት አይደለም፡፡ የድንጋጌው አወቃቀር ጠቅላላና ሰፊ ነው፡፡ ድንጋጌው ማናቸውም የአካዳሚክ ሰራተኞች፣ የአስተዳደርና ድጋፍ ሰጭ ሰራተኞች፣ የቴክኒክ ሰራተኞች፣ ተማሪዎች ከዩኒቨርሲቲው ጋር የአቅርቦት ወይም ሌላ የውል ግንኙነት ያላቸው ሶስተኛ ወገኖች በዩኒቨርሲቲው የሥራ ኃላፊ ወይም ሌላ አካል ደርሶብናል የሚሉትን የመልካም አስተዳደር በደል፣ በየደረጃው ባሉ የተቋሙ ኃላፊዎች ካልተፈታና ወይም ውሳኔያቸው ቅሬታ ወይም አቤቱታ የቀረበበት ከሆነ፣ ጉዳዩን አይቶ የመጨረሻ አስተዳደራዊ ውሳኔ የሚሰጠው ቦርዱ እንደሆነ የሚደነግግ ድንጋጌ ነው፡፡

14. ከዚህ አንጻር ሲታይ ቦርዱ ከፌደራል የመንግስት አዋጅ ቁጥር 515/199 አንቀጽ 2 ንዑስ 3 በሚሰጠው ትርጓሜ የዩኒቨርሲቲው የመጨረሻ አስተዳደራዊ ውሳኔ ሰጭ አካል መሆኑን ለመገንዘብ ይቻላል፡፡ የዩኒቨርሲቲው ቦርዱ የሰጠው ውሳኔ የመጨረሻና ይግባኝ ሊቀርብበት የማይችል ነዉ የሚለው የሕግ ትርጉምና ውሳኔ፣ የከፍተኛ ትምህርት ተቋማዊ ነጻነት ከተጠያቂነት ጋር ማረጋገጥና የከፍተኛ ትምህርት ተቋም እንቅስቃሴ ፍትሕን፣ ፍትሐዊነትና የህግ የበላይነትን የማራመድና የመጠበቅ ዓላማዎች በማሳካት አንጻር ሲመዘን ተገቢነት የሌለው በመሆኑና የከፍተኛ የትምህርት ተቋማት ሊያዳብሩት የሚገባውን እውነትን የመሻትና እውነትን የመግለጽ ነጻነት፣ አሳታፊና የሕግ የበላይነት፣ የፍትህንና ፍትሐዊነትን እሴቶች ለማረጋገጥ በጎ አስተዋጽኦ የማያበረክትና አዋጅ የደነገጋቸውን ቋሚና መሰረታዊ እሴቶች ግብና አላማ ጋር የማይሄድና አተረጓጎም መሆኑን ለመገንዘብ ይቻላል፡፡

15. ከላይ ከተገለጸው በተጨማሪ የአዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 44 ንዑስ አንቀጽ 1(ነ) ድንጋጌ የአካዳሚክ ሰራተኞችን የይግባኝ መብት ከልካይና ገዳቢ እንደሆነ የተሰጠው ትርጉም ለከፍተኛ ትምህርት ተቋማቱ በአዋጅ ቁጥር 650/2001 የተረጋገጠላቸው

አካዳሚክ ነጻነት በውስጡ ተነጻጻሪ ግዴታንም የያዘ፣ በተለይም ተቋማቱ አዋጁንና አዋጅ ለማስፈጸም የወጣውን የፌደራል ዩኒቨርሲቲዎች ደንብ ቁጥር 210/2003 እና በአዋጅ ቁጥር 515/199 አግባብነት ያላቸውን ድንጋጌዎችና ሌሎች ተፈጻሚነት ያላቸውን የፌደራል ሕጎች መሰረት በማድረግ የሰው ኃይላቸውን የማስተዳደር ኃላፊነት ያለባቸው መሆኑንና ተቋማቱ ይህን ኃላፊነታቸውን ካልተወጡ በሕግ አግባብ ሊጠየቁ የሚችሉበትን ሁኔታ የሚያካትት መሆኑን ያላገናዘበ ነው፡፡ በሌላ አነጋገር በአዋጁ ለተቋማቱ የተሰጠው የአካዳሚክ ነጻነት ተቋማቱን አዋጁንና ሌሎች ሕጎችን መሰረት በማድረግ የሰው ኃይላቸውን እንዲያስተዳድሩ የተጣለባቸውን መሰረታዊ ግዴታ የማያስቀር ወይም የማይቀንስላቸው መሆኑን ግንዛቤ ውስጥ ያላስገባ ሆኖ አግኝተነዋል፡፡

16. እንደሁም የአዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 44 ንዑስ አንቀጽ 1(ኀ) ድንጋጌ የአካዳሚክ ሰራተኞችን የይግባኝ መብት ከልካይና ገዳቢ እንደሆነ የተሰጠው ትርጉም በአዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 31 ንዑስ አንቀጽ 1(ሠ) የአካዳሚክ ሰራተኞች ግልጽና ፍትሐዊ አስተዳደር የማግኘት መብት ያላቸው መሆኑንና በዲስኘሊን ጉዳይ የመስማት እድል የማግኘትና ተገቢ ያልሆነ ውሳኔ እንዲነሳላቸው የመጠየቅና ፍትህ የማግኘት መብት ያላቸዉ መሆኑ በግልጽ የሚደነግግ መሆኑን ያገናዘበ አይደለም፡፡ በመሰረቱ በአዋጁ አንቀጽ 31 ንዑስ አንቀጽ 1(ተ) የተገለጸው ፍትህ የማግኘት መብት፣ የአንድ ሰው ፍትህ የማግኘት መብት በፍርድ ሊያልቁ የሚችሉ ጉዳዮችን ለፍርድ ቤት ወይም ለሌላ የዳኝነት ሥልጣን በሕግ ለተሰጠው አካል አቅርቦ የማስወሰን መብትን የሚያካትት መሆኑን በሕገ መንግስቱ አንቀጽ 37 ከተደነገገው ጋር በሚጣጣም ሁኔታ መተርጎምና ተግባራዊ መሆን ይኖርበታል፡፡

17. የአዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 44 ንዑስ አንቀጽ 1(ኀ) ድንጋጌ ቃል በቃል ሲነበብ የዩኒቨርሲቲው ቦርድ በመንግስታዊ ተቋሙ ውሳኔ ላይ ቅሬታ ሲቀርብ መመርመርና የመጨረሻ ውሳኔ የመስጠት የሚልና አግባብነት የተዋቀረ ድንጋጌ ነው ጥቅል የአካዳሚክ ስራተኞችን ጉዳይ ብቻ የማይመለከት ሌሎች ሠራተኞችና ሰዎች በዩኒቨርሲቲው የሥራ ኃላፊ ወይም አካል ደርሶብናል የሚሉትን የመልካም አስተዳደር በደል በየደረጃው ባሉ የተቋሙ ኃላፊዎች ካልተፈታና ቅሬታ ወይም አቤቱታ የቀረበበት ከሆነ ጉዳዩን አይቶ የመጨረሻ አስተዳደራዊ ውሳኔ የሚሰጠው ቦርዱ እንደሆነ የሚደነግግ ድንጋጌ መሆኑን ሣይመረምር የተሰጠ ትርጉምና ውሳኔ ነው፡፡

18. ከላይ በዝርዝር በገለጽናቸው ምክንያቶች የዩኒቨርሲቲው ቦርዱ የሰጠው ውሳኔ የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤት እና የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ይግባኝ ሊቀርብበት የማይችል ሆኖ አላገኘነውም፡፡ የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤት ይኸ ሰበር ችሎት በመዝገብ ቁጥር 78945 በአካዳሚክ ሰራተኛ ላይ የተሰጠ የዲሲኘሊን የቅጣት ውሳኔ በዩኒቨርሲቲው ኘሬዝዳንት ከጸደቀ በኂላ፣

አዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 44 ንዑስ አንቀጽ 1(ን) መሠረት በቦርድ ቀርቦ የመጨረሻ አስተዳደራዊ ውሳኔ ሳይሠጥበት በይግባኝም ሆነ በሰበር ቀርቦ ሊታይ እንደማይገባው በመግለጽ የሰጠውን የሕግ ትርጉም በተዛባ ሁኔታ በመረዳት የሰበር ችሎት ቦርዱ የሰጠው ውሳኔ የመጨረሻና ይግባኝ እንደማይባልበት፣ የአዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 44 ንዑስ አንቀጽ 1(ን) ትርጉም እንደሰጠ አድርጎ በውሳኔው ማስፈሩ የተሳሳተና ሊታረም የሚገባው ሆኖ አግኝተነዋል፡፡

19. የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤት እና የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የዩኒቨርሲቲው ቦርድ የሰጠው ውሳኔ በይግባኝ ሲመለከቱ በአዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 49 ንዑስ አንቀጽ 3 መሠረት የዩኒቨርሲቲው ሴኔት ያወጣውን አካዳሚክ ሰራተኞች መተዳደሪያ ደንብ ተግባራዊነት በሚያረጋግጥ መንገድ መሆን እንደሚገባው ግንዛቤ ሊያዝበተ የሚገባው ነው፡፡ከላይ በዝርዝር በገለጽናቸው ምክንያቶች የዩኒቨርስቲው ቦርድ የሰጠው ውሳኔ የመጨረሻና ይግባኝ ሊቀርብበት የማይችል ነው በማለት የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤት እና የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጡት የህግ ትርጉምና ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት አለበት በማለት ወስነናል፡፡

ው ሳ ኔ

1. የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ እና በፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጠው ትዕዛዝ ተሽሯል፡፡
2. የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤት ጉዳዩ በይግባኝ አይቶ የመወሰን ሥልጣን አለው በማለት ወስነናል፡፡
3. የፌደራል የመንግስት ሠራተኞች አስተዳደር ፍርድ ቤት፣የአዋጅ ቁጥር 650/2001፣የፌደራል የዩኒቨርሲቲዎች ደንብ ቁጥር 210/2003፣ በአዋጅ ቁጥር 650/2001 አንቀጽ 49 ንዑስ አንቀጽ 3 መሠረት የዩኒቨርሲቲው ሴኔት ያወጣውን የአካዳሚክ ሰራተኞች መተዳደሪያ ደንብ እና የአዋጅ ቁጥር 515/1999 እንደ አግባብነቱ መሠረት በማድረግ በግራ ቀኙ መካከል ያለውን ክርክር ሰምቶ ውሳኔ እንዲሰጥበት ጉዳዩን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 341 (1) መሠረት መልስን ልከንለታል፡፡
4. በዚህ ፍርድ ቤት ያወጡትን ወጭና ኪሳራ ግራ ቀኙ ለየራሳቸው ይቻሉ፡፡

መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ሃ/ወ